

การศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนข้ามชาติ ชั้นประถมศึกษา: กรณีศึกษา อำเภอเมืองสมุทรสาคร

A Study of Socio-economic Impacts of Multinational Pupils: A Case Study of Mueang Samut Sakhon

จริยา บุญส่ง¹ พรรณี ชีวินศิริวัฒน์² และ เพชรพิไล ลัทธนันท์³

Jariya Boonsong, Pannee Cheewinsiriwat, and petchpilai Lattanan

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการมีนักเรียนข้ามชาติเข้าศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในอำเภอเมืองสมุทรสาคร การวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ใช้วิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถามครูและผู้บริหารของนักเรียนไทยจำนวน 423 คน เกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมผ่านมุมมองของครูจากการมีนักเรียนข้ามชาติเข้าศึกษาร่วมกับนักเรียนไทยและมุมมองของผู้ปกครองของนักเรียนไทยที่มีบุตรหลานเรียนร่วมกับนักเรียนข้ามชาติ ประกอบด้วย 3 สัญชาติ ได้แก่ เมียนมา ลาว และกัมพูชา ผลการศึกษาพบว่าผลกระทบด้านเศรษฐกิจในมุมมองของครูเป็นผลกระทบด้านลบระดับน้อย และในมุมมองของผู้ปกครองเป็นผลกระทบด้านลบในระดับมาก ส่วนผลกระทบในด้านสังคมพบว่า ในมุมมองของครูเป็นผลกระทบด้านลบอยู่ระดับน้อย แต่ในมุมมองของผู้ปกครองกลับพบว่าไม่มีผลกระทบ

คำสำคัญ: นักเรียนข้ามชาติ, ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ, ผลกระทบด้านสังคม, โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

¹นิสิตหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.

Master's degree student in Geography and Geoinformatics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Bangkok.

²รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ

Associate Professor, Department of Geography, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Bangkok.

³อาจารย์ ดร. ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ

Lecturer, Department of Geography, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Bangkok.

Corresponding author e-mail: 6080301722@student.chula.ac.th

ARTICLE HISTORY: Received 9 August 2020, Revised 18 September 2020, Accepted 24 September 2020.

Abstract

This research aims to study the socio-economic impact of having multinational pupils enrolled in schools under the Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office in Mueang District, Samut Sakhon Province. This is quantitative research. 423 questionnaires were collected from teachers and Thai pupils' parents about socio-economic impacts in having multinational pupils studying with their Thai children. Multinational pupils are from three countries: Myanmar, Laos, and Cambodia. The results reveal that from the teachers' point of view economic impact was positive at a low level, while the parents' view it as very negative. Regarding the social impact, the teachers concluded that it had a low-level negative impact, while the parents considered that it had no effect.

Keywords: *Multinational pupils, Economic impacts, Social impacts, School in Samut Sakhon primary educational area*

บทนำ

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีอัตราการย้ายถิ่นเข้ามาของแรงงานข้ามชาติมากเป็นอันดับสองประเทศ จำนวน 237,391 คน ประกอบด้วยแรงงาน 3 สัญชาติ ได้แก่ เมียนมา ลาว กัมพูชา จำนวน 236,055 คน และชนกลุ่มน้อย จำนวน 1,336 คน (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. 2562) สถิติดังกล่าวนับเฉพาะจำนวนแรงงานที่ขึ้นทะเบียนเท่านั้น ในความเป็นจริงจังหวัดสมุทรสาครยังมีแรงงานนอกระบบที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนอีกเป็นจำนวนมากกระจายอยู่ทั่วไป ในขณะที่ประชากรไทยในจังหวัดสมุทรสาครมีจำนวน 568,465 คน (สำนักบริหารและพัฒนาเทคโนโลยีการทะเบียน. 2562) เมื่อนำจำนวนประชากรไทยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดมาเปรียบเทียบกับจำนวนแรงงานข้ามชาติพบว่าแรงงานข้ามชาติมีส่วนเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรไทย โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมามีจำนวนถึง 213,595 คน (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. 2562)

แรงงานข้ามชาติย้ายถิ่นเข้ามาตั้งถิ่นฐานและอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเกิดเป็นชุมชนขนาดใหญ่ขึ้นและมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปีส่งผลต่อจำนวนเด็กข้ามชาติในพื้นที่ จังหวัดสมุทรสาครพบว่ามีจำนวนเด็กข้ามชาติวัยเรียนประมาณ 17,292 คน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย. 2557) เนื่องจากบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติมีอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด จึงไม่สามารถประกอบอาชีพได้เป็นเหตุให้ต้องเข้าเรียนในสถานศึกษาของไทยตามหลักการจัดการศึกษาภาคบังคับและตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนเข้าศึกษาในสถานศึกษา อีกทั้งมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อ พ.ศ. 2548 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2548) ว่าด้วยการศึกษาของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ได้อนุมัติให้เด็กที่ไร้สถานะทางกฎหมายเข้าเรียนในโรงเรียนได้ ดังนั้นแรงงานข้ามชาติจึงส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาลที่ได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ

เด็กข้ามชาติที่เข้าโรงเรียนจะต้องเรียนร่วมกับนักเรียนสัญชาติไทย มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเรียนโดยใช้ภาษาไทย จึงทำให้นักเรียนข้ามชาติที่เรียนในโรงเรียนมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะนักเรียนที่ย้ายเข้ามากลางคันหรือนักเรียนที่ผู้ปกครองเพิ่งพามาจากประเทศต้นทาง นักเรียนเหล่านี้มีปัญหามากในด้านการสื่อสาร สำหรับโรงเรียนที่รับนักเรียนข้ามชาติเข้าศึกษาจะได้รับผลกระทบเช่นกัน เช่น นักเรียนข้ามชาติที่เข้าเรียนมักย้ายหรือลาออกกลางคันทำให้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ (นัยนัปปพร ลิขปาสา. 2551) ครูผู้สอนที่ต้องจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนที่มีเด็กข้ามชาติรวมอยู่อาจทำการสอนได้ยากขึ้น รวมไปถึงการขาดเอกสารหลักฐานในการยืนยันตัวตนของเด็กข้ามชาติที่ใช้ในการสมัครเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2561) อาจกล่าวได้ว่าผลกระทบส่วนใหญ่จากการเข้าเรียนของนักเรียนข้ามชาติเป็นด้านเศรษฐกิจและสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการมีนักเรียนข้ามชาติเข้าศึกษาในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของเด็กข้ามชาติ

“เด็กข้ามชาติ” พิจารณาจากความหมายของ “เด็ก” “เด็กต่างด้าว” และ “แรงงานข้ามชาติ” ดังนี้ 1) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 4 (พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550) “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ 2) รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ (2553) ให้ความหมาย “เด็กต่างด้าว” หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 0–18 ปี ไม่มีสัญชาติไทย ไม่มีสถานะเป็นคนไทยโดยสืบสายโลหิตจากมารดา ไม่มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติและไม่มีสถานะเป็นคนไทยโดยแผ่นดินหลัก และ 3) กฤตยา อาชวนิจกุล (2546) กล่าวว่าตามกฎหมายสัญชาติของไทย “แรงงานข้ามชาติ” คือบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในประเทศไทยทุกคนถือว่าเป็นคนต่างด้าวหรือคนข้ามชาติทั้งหมด ดังนั้น เด็กข้ามชาติ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์และไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งอาจใช้คำเรียกแตกต่างกันตามบริบทที่ใช้ศึกษา เช่น “เด็กต่างด้าว” “นักเรียนต่างด้าว” หรือ “เด็กข้ามชาติ” เป็นต้น

2. เด็กข้ามชาติในประเทศไทย

เด็กข้ามชาติเป็นกลุ่มที่มีความเชื่อมโยงกับแรงงานข้ามชาติเนื่องจากการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติ ทำให้จำนวนเด็กข้ามชาติเพิ่มขึ้น สามารถสรุปลักษณะการเข้ามาอยู่ของเด็กข้ามชาติในประเทศไทยได้เป็น 4 ลักษณะ คือ 1) เด็กข้ามชาติที่ติดตามครอบครัวมายังประเทศไทย 2) เด็กข้ามชาติที่เดินทางเข้ามาประเทศไทยด้วยตนเองหรือมีคนชักชวนมา 3) เด็กข้ามชาติที่เข้าประเทศไทยด้วยกระบวนการค้ามนุษย์หรือเข้ามาโดยระบบนายหน้า และ 4) เด็กข้ามชาติที่เกิดในประเทศไทย (นัยนัปปพร ลิขปาสา. 2551; ศิริภา ใจมุข. 2554)

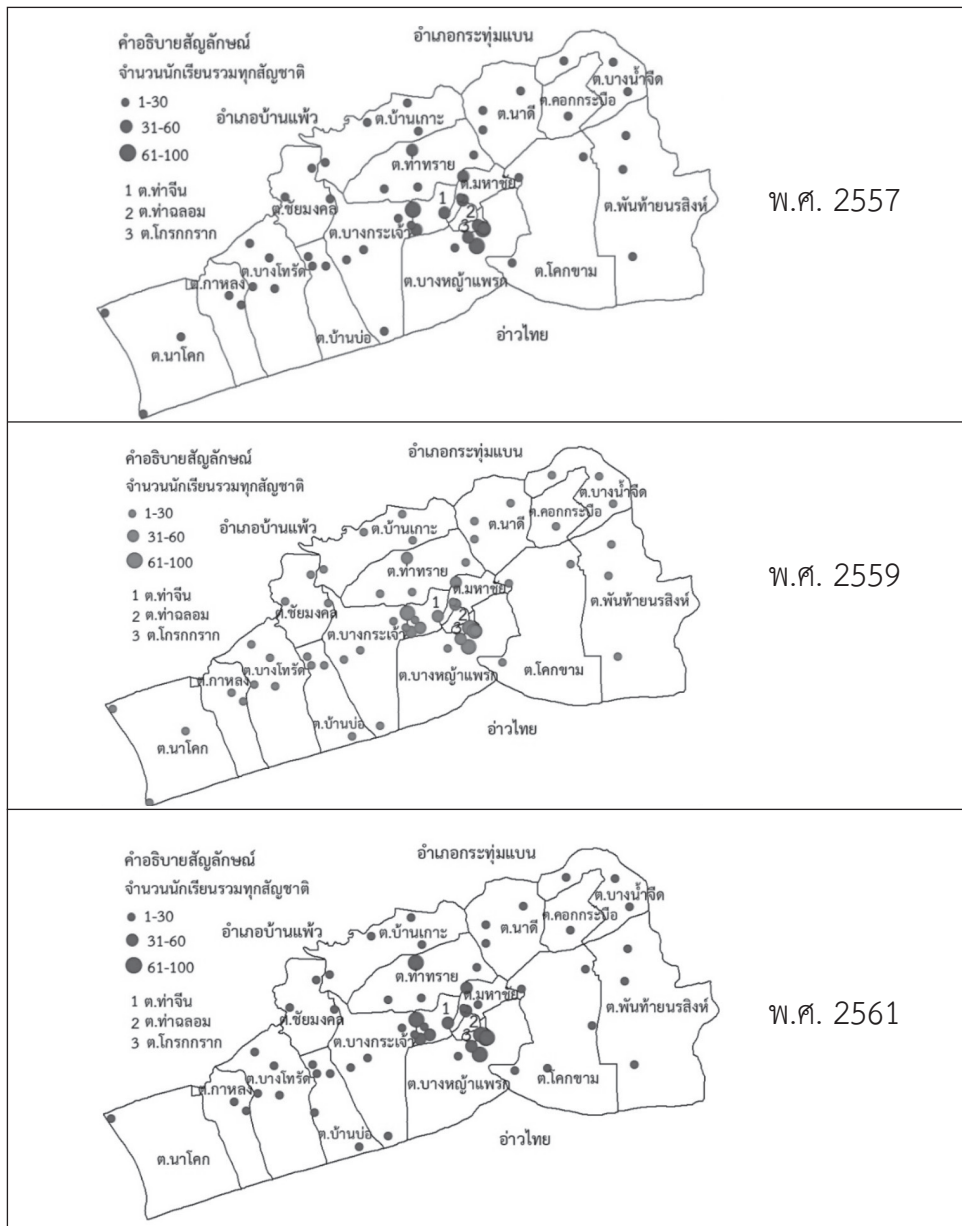
3. ผลกระทบเด็กข้ามชาติ

การศึกษาของเด็กข้ามชาติไม่ได้มีแค่ในประเทศไทยเท่านั้น ในบริบทโลกจะพบว่าหลายประเทศที่มีเด็กข้ามชาติก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับประเทศไทย Farley (2005 อ้างถึงใน Heckmann, 2008) กล่าวถึงผลกระทบในภาพรวมที่เกิดจากเด็กย้ายถิ่นหรือชนกลุ่มน้อยที่อยู่ในระบบการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการขัดแย้ง ซึ่งเด็กที่ย้ายถิ่นหรือชนกลุ่มน้อยจะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน นอกจากนี้การที่ไม่มีครูสำหรับเด็กย้ายถิ่นหรือครูเฉพาะทางก็นำมาซึ่งปัญหาที่สัมพันธ์กับโครงสร้างการจัดการการศึกษา ในส่วนของผลกระทบที่มีสาเหตุมาจากเด็กไร้สถานะโดย รุ่งภพ คงฤทธิ์ระจัน (2554) พบว่าปัญหาเด็กไร้สถานะในจังหวัดสมุทรสาครเป็นปัญหาทางสังคมที่เกิดจากการขยายตัวของแรงงานข้ามชาติที่อพยพเข้ามาสู่ตลาดแรงงานในจังหวัดสมุทรสาครทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่สมุทรสาครมีความวิตกกังวล รวมถึงหน่วยงานราชการต่าง ๆ โดยเฉพาะฝ่ายความมั่นคงที่ไม่สามารถระบุจำนวนแรงงานและเด็กข้ามชาติได้อย่างแน่นอนเพราะมีทั้งเข้ามาอยู่อย่างถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย โดยวิตกกังวลว่าแรงงานและเด็กข้ามชาติเหล่านี้ที่ส่วนใหญ่มาจากประเทศต้นทางจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ที่ได้แบ่งปัญหาเด็กข้ามชาติไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม 2) ปัญหาเศรษฐกิจ 3) ปัญหาการคุ้มครองสิทธิ และ 4) ปัญหาด้านการศึกษา

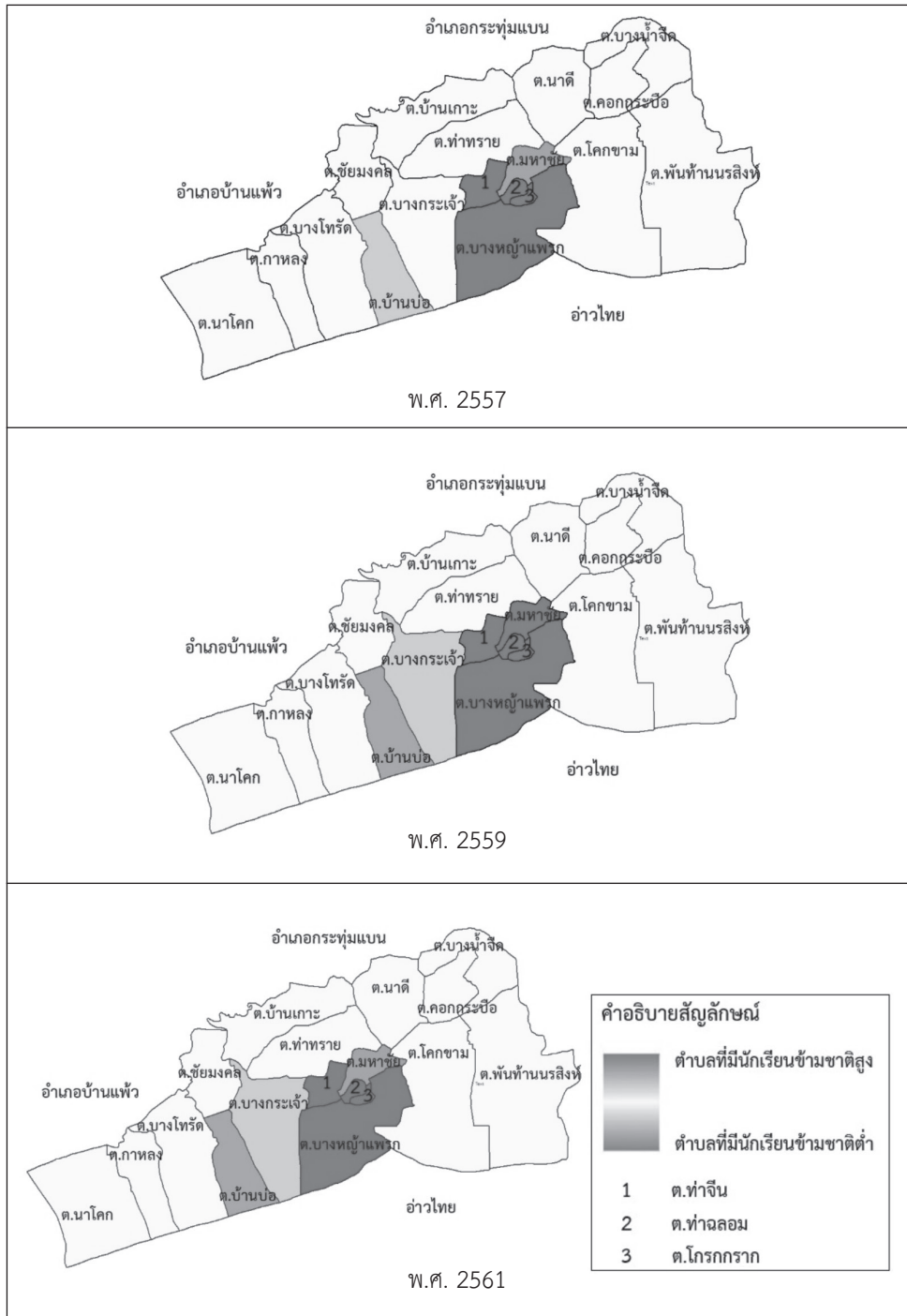
4. นักเรียนข้ามชาติในพื้นที่ศึกษา

ปัจจุบันจังหวัดสมุทรสาครมีจำนวนเด็กข้ามชาติที่เข้าเรียนในโรงเรียนเพิ่มขึ้นทุกปีกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในอำเภอเมืองซึ่งเป็นศูนย์รวมของโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาแรงงานข้ามชาติเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นนโยบายรวมถึงกฎหมายต่าง ๆ ที่รัฐบาลกำหนดให้เด็กข้ามชาติต้องเข้าเรียนและได้รับสวัสดิการ รวมถึงโอกาสในการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กไทย ทำให้เด็กข้ามชาติเข้าสู่ระบบการศึกษาของไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่าในปี 2561 จังหวัดสมุทรสาครมีจำนวนเด็กข้ามชาติรวมทุกสัญชาติที่เข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาลของไทย 2,601 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2561) จากภาพที่ 1 แสดงตำแหน่งหมู่บ้านที่นักเรียนข้ามชาติทุกสัญชาติอาศัยอยู่กระจายทั่วพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร ระหว่าง พ.ศ. 2557–2561 แสดงให้เห็นถึงจำนวนหมู่บ้านของนักเรียนข้ามชาติในบริเวณต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน

ภาพที่ 2 ตำแหน่งหมู่บ้านและจำนวนนักเรียนข้ามชาติรวมทุกสัญชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 2559 และ 2561 ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร

ภาพที่ 3 ตำบลที่มีนักเรียนข้ามชาติสูง-ต่ำ รวมทุกสัญชาติ
ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 2559 และ 2561 ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยนี้ คือ ครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติเข้าเรียนและผู้ปกครองของเด็กนักเรียนสัญชาติไทยที่มีบุตรหลานเรียนร่วมกับนักเรียนข้ามชาติในอำเภอเมืองสมุทรสาคร โดยครอบคลุมพื้นที่ 18 ตำบล 116 หมู่บ้าน และโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองทั้งหมด 55 โรงเรียน จากการใช้สูตรของ W. G. Cochran กำหนดระดับความเชื่อมั่นของการเป็นตัวแทนประชากรร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 5 (ทรงชัย ทองปาน, 2558: 131) จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 384 ชุด และเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างขึ้นร้อยละ 10 ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 423 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเลือกใช้สูตรนี้เนื่องจากจำนวนประชากรทั้งสองกลุ่มมีจำนวนมาก ประกอบกับเงื่อนไขทางด้านเวลาและการลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย ในส่วนของการแบ่งสัดส่วนการกระจายของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การแบ่งการกระจายของแบบสอบถามให้กลุ่มครูและผู้ปกครอง ในอัตราส่วน 3:7 เนื่องจากจำนวนครูมีน้อยกว่าผู้ปกครอง และตามขนาดของโรงเรียนโดยดูจากจำนวนนักเรียนข้ามชาติซึ่งจะแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ใหญ่ กลาง เล็ก ในอัตราส่วน 3:2:1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: การแบ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดประชากรเด็กข้ามชาติ	จำนวนโรงเรียน*	กลุ่มตัวอย่างครู	กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครอง	รวม
น้อยกว่า 20 คน (เล็ก)	40	80	160	240
20-100 คน (กลาง)	12	36	96	132
มากกว่า 100 คน (ใหญ่)	3	15	36	51
รวม		131	292	423

หมายเหตุ: อ้างอิงจากข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (2561)

2. เครื่องมือที่ใช้

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลโดยมีการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครที่รับนักเรียนข้ามชาติเข้าศึกษาเพื่อศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม จากการมีนักเรียนดังกล่าว และแบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามผู้ปกครองของเด็กนักเรียนสัญชาติไทยที่มีบุตรหลานเรียนร่วมกับนักเรียนข้ามชาติในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาครเพื่อศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม จากการมีนักเรียนดังกล่าว โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยชิ้นนี้เก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมจากพื้นที่ศึกษาด้วย การสำรวจภาคสนามเพื่อระบุตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้านของนักเรียนข้ามชาติ และใช้แบบสอบถาม 2 ชุด คือ แบบสอบถามสำหรับครู และแบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองของนักเรียนสัญชาติไทย และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมจากเอกสารของหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ สถิติจำนวนนักเรียนข้ามชาติจากโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร และชั้นข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ จากสำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจะอยู่ในรูปตารางสถิติ โดยใช้โปรแกรม SPSS มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แยกเป็นรายด้าน รายข้อ แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ช่วงคะแนน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูที่สอนอยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร มีจำนวน 131 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จำนวน 86 คน หรือร้อยละ 65.6 มีอายุอยู่ในช่วง 31–50 ปี 64 คน หรือร้อยละ 48.9 มีประสบการณ์สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติ 3–10 ปี 70 คน หรือร้อยละ 53.4 และมีการศึกษาสูงสุดอยู่ที่ระดับปริญญาตรี จำนวน 109 คน หรือร้อยละ 83.2

แบบสอบถามชุดที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ปกครองของนักเรียนไทยที่มีบุตรหลานเรียนร่วมกับนักเรียนข้ามชาติ มีจำนวน 283 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จำนวน 206 คน หรือร้อยละ 72.8 มีอายุระหว่าง 21–40 ปี จำนวน 167 คน หรือร้อยละ 59 มีความสัมพันธ์กับนักเรียนโดยเป็นมารดา จำนวน 177 คน หรือร้อยละ 62.5 สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 138 คน หรือร้อยละ 48.8 มีรายได้ต่ำกว่า 9,000 บาทต่อเดือน จำนวน 187 คน หรือร้อยละ 66.1 และประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 216 คน หรือร้อยละ 76.3

2. ผลกระทบในด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.1 ในมุมมองของครูที่สอนในโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติเข้าเรียน

ในส่วนของผลกระทบได้ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลกระทบจากการมีนักเรียนข้ามชาติเข้าศึกษาในโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร แสดงในตารางที่ 2 ด้านเศรษฐกิจในภาพรวม พบว่าเป็นผลกระทบด้านบวกระดับน้อย และด้านสังคมในภาพรวม พบว่าเป็นผลกระทบด้านลบระดับน้อย

ตารางที่ 2: ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความหมายของผลกระทบจากการมีนักเรียนข้ามชาติเข้าศึกษาในโรงเรียน พิจารณาในภาพรวม

ผลกระทบ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
1.ด้านเศรษฐกิจ	131	1.22	1.07	ผลกระทบด้านบวกน้อย
2.ด้านสังคม	131	-1.86	1.01	ผลกระทบด้านลบน้อย

ด้านเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบประเด็นจำนวนนักเรียนข้ามชาติที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้โรงเรียนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเงินสนับสนุนในส่วนต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งครูให้ผลกระทบด้านบวกสูงสุด คือระดับมาก ส่วนด้านสังคม พบว่าประเด็นนักเรียนข้ามชาติไม่มีเอกสารยืนยันตัวตนหรือหลักฐานในการสมัครเรียนไม่ครบถ้วน ทำให้เกิดปัญหาในการบันทึกและส่งต่อข้อมูลเมื่อจบการศึกษา ซึ่งครูได้ให้ผลกระทบด้านลบสูงสุด คือระดับมาก (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3: ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความหมายของผลกระทบจากการมีนักเรียนข้ามชาติเข้าศึกษาในโรงเรียน พิจารณาเป็นรายข้อ

ผลกระทบ (n = 131)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
ด้านเศรษฐกิจ			
1. นักเรียนข้ามชาติเพิ่มขึ้นส่งผลให้โรงเรียนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเงินสนับสนุนในส่วนต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน	3.37	1.24	ผลกระทบด้านบวกมาก
2. รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องใช้งบประมาณในการดูแลนักเรียนข้ามชาติ	2.40	2.46	ผลกระทบด้านบวกปานกลาง
3. นักเรียนข้ามชาติย้ายออกกลางคันทำให้ไม่สามารถนำเงินอุดหนุนรายหัวออกมาใช้ได้	-2.11	1.87	ผลกระทบด้านลบปานกลาง
ผลรวม	1.22	1.07	
ด้านสังคม			
1. นักเรียนข้ามชาติไม่มีเอกสารยืนยันตัวตนหรือหลักฐานในการสมัครเรียนไม่ครบถ้วน ทำให้เกิดปัญหาในการบันทึกและส่งต่อข้อมูลเมื่อจบการศึกษา	-3.40	1.54	ผลกระทบด้านลบมาก
2. ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนข้ามชาติที่ไม่มีพื้นฐานภาษาไทยมาก่อน	-2.89	1.72	ผลกระทบด้านลบปานกลาง
3. ความเหลื่อมล้ำระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติในการลาหรือหยุดเรียนระยะยาวซึ่งนักเรียนข้ามชาติสามารถทำได้	-2.72	1.75	ผลกระทบด้านลบปานกลาง
4. ปัญหาในด้านพฤติกรรมที่โตเกินวัยซึ่งเกิดจากนักเรียนข้ามชาติมีอายุมากกว่านักเรียนไทยในรุ่นเดียวกัน	-2.85	1.72	ผลกระทบด้านลบปานกลาง
5. การติดต่อสื่อสารระหว่างครูและผู้ปกครองของนักเรียนข้ามชาติเป็นไปได้ยากเนื่องจากความไม่เข้าใจกันในเรื่องภาษา	-2.93	1.47	ผลกระทบด้านลบปานกลาง
6. การจัดการเรียนการสอนที่เกิดจากครูไม่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการสอนนักเรียนข้ามชาติ	-1.98	1.60	ผลกระทบด้านลบน้อย
7. ความแตกต่างระหว่างอายุของนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติทำให้ครูไม่สามารถจัดทำแผนการสอนและเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนได้	-1.87	1.90	ผลกระทบด้านลบน้อย
8. การมีนักเรียนข้ามชาติส่งผลให้โรงเรียนมีผลการทดสอบระดับชาติ NT หรือ O-NET ในระดับที่ดีขึ้น	2.53	1.37	ผลกระทบด้านบวกปานกลาง
9. ความไม่เข้าใจกันหรือขัดแย้งกันระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติเนื่องจากชาติพันธุ์และวิถีชีวิตที่ต่างกัน	-0.57	1.68	ไม่มีผลกระทบ
ผลรวม	-1.86	1.01	

การศึกษาค้างนี้ยังได้พิจารณาโดยแยกผู้ตอบแบบสอบถามในกรณีต่าง ๆ ดังนี้ ก) จำนวนร้อยละ นักเรียนข้ามชาติในโรงเรียน ข) ประสบการณ์การสอนในโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติ และ ค) ระดับการศึกษา

ก) กรณีจำแนกผู้ตอบแบบสอบถามตามร้อยละนักเรียนข้ามชาติในโรงเรียน เมื่อพิจารณาโดยแบ่งโรงเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ โรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติมากกว่าร้อยละ 20 และน้อยกว่าร้อยละ 20 ของนักเรียนทั้งหมดในด้านเศรษฐกิจ พบว่าครูให้ระดับผลกระทบไม่แตกต่างกัน คือให้ผลกระทบด้านลบระดับน้อย ในด้านสังคมพบว่าโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติมากกว่า ให้ผลกระทบด้านลบระดับปานกลาง และโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติน้อยกว่า ให้ผลกระทบด้านลบระดับน้อย (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4: ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความหมายของผลกระทบจากการมีนักเรียนข้ามชาติเข้าศึกษาในโรงเรียน กรณีจำแนกผู้ตอบแบบสอบถามตามร้อยละนักเรียนข้ามชาติในโรงเรียน

ร้อยละของนักเรียนข้ามชาติในโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
ด้านเศรษฐกิจ			
1. โรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติมากกว่าร้อยละ 20 ของนักเรียนทั้งหมด	1.74	0.73	ผลกระทบด้านลบ น้อย
2. โรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติน้อยกว่าร้อยละ 20 ของนักเรียนทั้งหมด	1.02	1.12	ผลกระทบด้านลบ น้อย
ด้านสังคม			
1. โรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติมากกว่าร้อยละ 20 ของนักเรียนทั้งหมด	-2.57	0.37	ผลกระทบด้านลบ ปานกลาง
2. โรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติน้อยกว่าร้อยละ 20 ของนักเรียนทั้งหมด	-1.58	1.04	ผลกระทบด้านลบ น้อย

ข) กรณีจำแนกตามประสบการณ์การสอนในโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติ เมื่อพิจารณาจากประสบการณ์การสอนในโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติในด้านเศรษฐกิจ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติน้อยกว่า 2 ปี และ 3-10 ปี ให้ผลกระทบในด้านลบระดับน้อย แต่ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 10 ปี ให้คำตอบว่าไม่มีผลกระทบ ในด้านสังคม พบว่าครูให้ผลกระทบไม่แตกต่างกัน คือให้ผลกระทบด้านลบระดับน้อย แต่เมื่อดูจากค่าเฉลี่ยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่าจะให้ผลกระทบที่มากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5: ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความหมายของผลกระทบจากการมีนักเรียนข้ามชาติเข้าศึกษาในโรงเรียน กรณีจำแนกผู้ตอบแบบสอบถามตามประสบการณ์การสอนในโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติ

ประสบการณ์การสอนในโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
ด้านเศรษฐกิจ			
1. น้อยกว่า 2 ปี	1.02	1.04	ผลกระทบด้านบวกน้อย
2. 3-10 ปี	1.40	0.99	ผลกระทบด้านบวกน้อย
3. มากกว่า 10 ปี	1.00	1.26	ไม่มีผลกระทบ
ด้านสังคม			
1. น้อยกว่า 2 ปี	-1.66	1.20	ผลกระทบด้านลบน้อย
2. 3-10 ปี	-1.88	0.96	ผลกระทบด้านลบน้อย
3. มากกว่า 10 ปี	-1.99	0.90	ผลกระทบด้านลบน้อย

ค) กรณีจำแนกตามระดับการศึกษา เมื่อพิจารณาจากระดับการศึกษาในด้านเศรษฐกิจ พบว่า ครูให้ผลกระทบไม่แตกต่างกัน คือให้ผลกระทบด้านบวกระดับน้อย ในด้านสังคม พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีให้ผลกระทบด้านลบระดับน้อย และระดับการศึกษาปริญญาโทให้ผลกระทบด้านลบระดับปานกลาง (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6: ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความหมายของผลกระทบจากการมีนักเรียนข้ามชาติเข้าศึกษาในโรงเรียน กรณีจำแนกผู้ตอบแบบสอบถามตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
ด้านเศรษฐกิจ			
1. ปริญญาตรี	1.22	1.02	ผลกระทบด้านบวกน้อย
2. ปริญญาโท	1.21	1.34	ผลกระทบด้านบวกน้อย
ด้านสังคม			
1. ปริญญาตรี	-1.81	1.06	ผลกระทบด้านลบน้อย
2. ปริญญาโท	-2.08	0.72	ผลกระทบด้านลบปานกลาง

2.2 ในมุมมองของผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเรียนร่วมกับนักเรียนข้ามชาติ

ผลกระทบจากการมุมมองของผู้ปกครองของนักเรียนไทยที่มีบุตรหลานเรียนร่วมกับนักเรียนข้ามชาติ ซึ่งแสดงในตารางที่ 7 ด้านเศรษฐกิจในภาพรวม พบว่าเป็นผลกระทบด้านลบระดับมาก และด้านสังคมในภาพรวม พบว่าไม่มีผลกระทบ

ตารางที่ 7: ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความหมายของผลกระทบจากผู้ปกครองของนักเรียนไทยที่มีบุตรหลานเรียนร่วมกับนักเรียนข้ามชาติ พิจารณาในภาพรวม

ผลกระทบ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
1. ด้านเศรษฐกิจ	283	-3.09	1.49	ผลกระทบด้านลบมาก
2. ด้านสังคม	283	-0.50	0.74	ไม่มีผลกระทบ

ในด้านเศรษฐกิจเมื่อพิจารณารายในรายละเอียด พบว่าประเด็นเงินยากจนที่รัฐบาลจัดสรรให้ส่วนใหญ่จะตกไปอยู่กับเด็กข้ามชาติมากกว่าเด็กไทยเนื่องจากสภาพความเป็นอยู่และอาชีพของผู้ปกครอง ผู้ปกครองให้ผลกระทบด้านลบสูงสุด คือระดับมาก ส่วนด้านสังคม พบว่าประเด็นเกิดปัญหาในด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การที่โรงเรียนให้นักเรียนข้ามชาติที่มีอายุมากเข้ามาเรียนในชั้นเดียวกับบุตรหลานที่มีอายุน้อยกว่าทำให้เกิดพฤติกรรมแบบอย่างที่ไม่ดีเกินวัยหรือการเล่นกันที่รุนแรงกว่าเด็กในวัยเดียวกัน ซึ่งผู้ปกครองให้ผลกระทบด้านลบสูงสุด คือระดับมาก (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8: ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความหมายของผลกระทบจากผู้ปกครองของนักเรียนไทยที่มีบุตรหลานเรียนร่วมกับนักเรียนข้ามชาติ พิจารณาในรายข้อ

ผลกระทบ (n = 283)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
ด้านเศรษฐกิจ			
1. เงินยากจนที่รัฐบาลจัดสรรให้ส่วนใหญ่จะตกไปอยู่กับเด็กข้ามชาติมากกว่าเด็กไทยเนื่องจากสภาพความเป็นอยู่และอาชีพของผู้ปกครอง	-3.09	1.49	ผลกระทบด้านลบมาก
ผลรวม	-3.09	1.49	
ด้านสังคม			
1. ปัญหาในด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การที่โรงเรียนให้นักเรียนข้ามชาติที่มีอายุมากเข้าเรียนในชั้นเดียวกับบุตรหลานที่อายุน้อยกว่าทำให้เกิดพฤติกรรมแบบอย่างที่ไม่ดีเกินวัยหรือการเล่นกันที่รุนแรงกว่าเด็กวัยเดียวกัน	-3.06	1.41	ผลกระทบด้านลบมาก
2. นักเรียนข้ามชาติมีอายุมากกว่านักเรียนไทยในชั้นเดียวกันทำให้เด็กไทยที่เข้าเรียนตามเกณฑ์เสียเปรียบในเรื่องการเรียนรู้	-2.17	1.75	ผลกระทบด้านลบปานกลาง
3. ความเหลื่อมล้ำในการให้โอกาสแก่นักเรียนข้ามชาติในสิทธิและสวัสดิการด้านต่าง ๆ มากกว่าเด็กไทย	-2.31	1.69	ผลกระทบด้านลบปานกลาง
4. ความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้ผลการเรียนของนักเรียนข้ามชาติดีกว่าผลการเรียนของนักเรียนไทย	-1.19	2.11	ผลกระทบด้านลบน้อย
5. เกิดปัญหาในด้านความน่าเชื่อถือและคุณภาพของโรงเรียนที่ลดลงเนื่องจากโรงเรียนมีนโยบายและรับนักเรียนข้ามชาติเข้าเรียน	-1.48	1.99	ผลกระทบด้านลบน้อย
6. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เกิดการยอมรับปานกลาง	2.31	1.06	ผลกระทบด้านบวก

ตารางที่ 8: (ต่อ)

ผลกระทบ (n = 283)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
7. การมีเพื่อนเป็นชาวต่างชาติทำให้นักเรียนไทยเกิดการพัฒนาตนเอง	1.97	1.09	ผลกระทบด้านบวก น้อย
8. การที่นักเรียนข้ามชาติมาเรียนร่วมกับนักเรียนไทยส่งผลให้ ผู้ปกครองและชุมชนเริ่มยอมรับวัฒนธรรมของคนข้ามชาติมากขึ้น	1.96	1.07	ผลกระทบด้านบวก น้อย
ผลรวม	-0.50	0.74	

การศึกษาในมุมมองของผู้ปกครองได้พิจารณาโดยแยกผู้ตอบแบบสอบถามในกรณีต่าง ๆ ดังนี้
ก) จำนวนรายได้ของผู้ปกครอง และ ข) ระดับการศึกษา

ก) กรณีจำแนกตามรายได้ของผู้ปกครอง ด้านเศรษฐกิจพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.1) มีรายได้ไม่เกิน 9,000 บาทต่อเดือน ซึ่งน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำและมีอาชีพอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 76.3) ให้ผลกระทบในระดับลบมาก ส่วนกลุ่มผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน ให้ผลกระทบว่าไม่มีผลกระทบ ในด้านสังคมนั้น พบว่า ผู้ปกครองที่รายได้ต่างกันให้ระดับผลกระทบไม่แตกต่างกัน ยกเว้นผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท ให้ผลกระทบด้านลบในระดับน้อย (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9: ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความหมายของผลกระทบจากผู้ปกครองของนักเรียนไทยที่มีบุตรหลานเรียนร่วมกับนักเรียนข้ามชาติ กรณีจำแนกผู้ตอบแบบสอบถามตามรายได้

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
ด้านเศรษฐกิจ			
1. ต่ำกว่า 9,000 บาท	-3.39	1.30	ผลกระทบด้านลบมาก
2. 9,001-15,000 บาท	-2.64	1.65	ผลกระทบด้านลบปานกลาง
3. 15,001-30,000 บาท	-1.75	1.17	ผลกระทบด้านลบน้อย
4. มากกว่า 30,000 บาท	-0.50	2.12	ไม่มีผลกระทบ
ด้านสังคม			
1. ต่ำกว่า 9,000 บาท	-0.53	0.72	ไม่มีผลกระทบ
2. 9,001-15,000 บาท	-0.36	0.75	ไม่มีผลกระทบ
3. 15,001-30,000 บาท	-0.81	1.03	ไม่มีผลกระทบ
4. มากกว่า 30,000 บาท	-1.69	0.27	ผลกระทบด้านลบน้อย

ข) กรณีจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ปกครองในทุกะดับการศึกษาให้ผลกระทบด้านลบในระดับมาก ยกเว้น ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ให้ผลกระทบด้านลบในระดับปานกลาง ในด้านสังคม พบว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาที่แตกต่างกันให้ผลกระทบไม่ต่างกัน คือ ไม่มีผลกระทบ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10: ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความหมายของผลกระทบจากผู้ปกครองของนักเรียนไทยที่มีบุตรหลานเรียนร่วมกับนักเรียนข้ามชาติ กรณีจำแนกผู้ตอบแบบสอบถามตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
ด้านเศรษฐกิจ			
1. ไม่ได้ศึกษา	-3.22	0.92	ผลกระทบด้านลบมาก
2. ประถมศึกษา	-3.01	1.70	ผลกระทบด้านลบมาก
3. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	-3.16	1.16	ผลกระทบด้านลบมาก
4. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	-2.91	2.00	ผลกระทบด้านลบปานกลาง
5. ปริญญาตรี	-3.57	1.51	ผลกระทบด้านลบมาก
ด้านสังคม			
1. ไม่ได้ศึกษา	-0.58	0.70	ไม่มีผลกระทบ
2. ประถมศึกษา	-0.51	0.78	ไม่มีผลกระทบ
3. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	-0.48	0.56	ไม่มีผลกระทบ
4. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	-0.09	0.93	ไม่มีผลกระทบ
5. ปริญญาตรี	-0.91	0.72	ไม่มีผลกระทบ

อภิปรายผล

1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

งานวิจัยนี้พบว่าผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากการมีนักเรียนข้ามชาติเข้าเรียนในโรงเรียนร่วมกับนักเรียนไทยที่สำคัญ คือ เงินสนับสนุนจากรัฐบาล ให้ผลกระทบทั้งด้านบวก และด้านลบในมุมมองของครูและผู้ปกครองของนักเรียนไทย ในมุมมองของครูที่สอนในโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติ โดยภาพรวมพบว่าผลกระทบในด้านเศรษฐกิจเป็นไปในทางบวก เนื่องมาจากครูมองว่าโรงเรียนได้ประโยชน์จากการที่มีนักเรียนข้ามชาติเข้าเรียนและมองว่านักเรียนข้ามชาติเองก็ได้ประโยชน์จากเงินสนับสนุนที่ได้รับจากรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นเงินอุดหนุนรายหัว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2561) เงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน และเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษ (สำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. 2562: 23)

ในด้านเศรษฐกิจนี้ประเด็นที่น่าสนใจคือ การที่นักเรียนข้ามชาติเข้าเรียนในโรงเรียนของไทย ทำให้รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสูญเสียงบประมาณในการดูแลนักเรียนเหล่านี้โดยหากพิจารณาแยกกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่เห็นว่ามีผลกระทบออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เห็นเป็นผลกระทบด้านบวกและกลุ่มที่เห็นเป็นผลกระทบด้านลบ พบว่ากลุ่มแรก ครูมองว่าการที่เด็กข้ามชาติได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาลเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองและมองว่าเป็นสิทธิที่เท่าเทียมกันระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติในด้านการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) ที่กล่าวถึงการเปิดกว้างให้ทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยสามารถเข้าเรียนได้โดยไม่จำกัดระดับ ประเภทหรือพื้นที่ทางการศึกษา รวมทั้งอนุมัติให้มีการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนให้แก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้นักเรียนเหล่านี้โดยจัดสรรให้เด็กข้ามชาติตั้งแต่ระดับก่อนประถมถึงมัธยมศึกษาตอนปลายในอัตราเดียวกันกับที่จัดสรรให้เด็กไทย นอกจากนี้ในแผนพัฒนาการ

ศึกษา พ.ศ. 2562-2565 จังหวัดสมุทรสาคร ได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในด้านการศึกษา จำนวน 2 ล้านบาท เพื่อให้โรงเรียนที่รับเด็กข้ามชาติไว้ศึกษาได้เข้าเรียนและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสาคร. 2560)

ส่วนในทางตรงกันข้ามครูกลุ่มที่สองมองว่า รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจกำลังสูญเสียงบประมาณในการดูแลนักเรียนข้ามชาติที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลให้รัฐบาลต้องแบกรับภาระดังกล่าวมากขึ้น โดยจากข้อมูลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 รัฐบาลได้จ่ายเงินอุดหนุนรายหัวให้แก่เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยเฉพาะในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นจำนวนถึง 256 ล้านบาท ซึ่งสอดคล้องกับอนิตา และคณะ (Anitha et al. 2011) ที่พบว่า ในสหราชอาณาจักรผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาให้กับเด็กต่างชาติ ซึ่งจะมีผลกระทบหลักในเรื่องของงบประมาณของประเทศ จากข้อมูลรายจ่ายทางการศึกษาของรัฐพบว่าใน ค.ศ. 2009 รัฐใช้งบประมาณสำหรับเด็กข้ามชาติประมาณ 11.5 ล้านปอนด์คิดเป็นร้อยละ 15 เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับเด็กที่ย้ายถิ่นเข้ามา

ในมุมมองของผู้ปกครองไทยที่มีบุตรหลานเรียนร่วมกับนักเรียนข้ามชาติผู้ปกครองได้ให้ผลกระทบในระดับลบมาก ประเด็นนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้ โดยผู้ปกครองมองว่า ในขณะที่นักเรียนข้ามชาติได้รับเงินอุดหนุนเรียนฟรี 15 ปี หรือเงินปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน โดยที่สภาพความเป็นอยู่ของผู้ปกครองและนักเรียนไทยไม่ได้แตกต่างจากนักเรียนข้ามชาติมากนัก เมื่อพิจารณาจากรายได้และอาชีพของผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำและมีอาชีพหลักคือ อาชีพรับจ้าง จากความไม่พร้อมทางด้านเศรษฐกิจของผู้ปกครองของนักเรียนไทยทำให้ผู้ปกครองมองว่าการที่นักเรียนข้ามชาติได้รับสิทธิสวัสดิการต่าง ๆ เป็นความไม่เท่าเทียม ซึ่งรัตน จักกะพาก (2558) ได้กล่าวถึง ปัญหาเรื่องทัศนคติและการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ว่า มีกลุ่มคนไทยบางส่วนที่มองว่ากลุ่มบุตรของแรงงานข้ามชาตินั้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา เพราะโรงเรียนต้องรับภาระจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นนอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นว่าการที่บุตรแรงงานข้ามชาติได้รับสวัสดิการต่าง ๆ หรือการสนับสนุนในด้านการศึกษาให้เท่าเทียมกับเด็กนักเรียนไทยเป็นเรื่องที่ทำให้คนไทยเสียประโยชน์จากการนำเงินภาษีของชาติมาสนับสนุนบุคคลที่ไม่ใช่คนไทย

2. ผลกระทบด้านสังคม

งานวิจัยนี้พบว่าผลกระทบด้านสังคมจากการมีนักเรียนข้ามชาติเข้าเรียนในโรงเรียนร่วมกับนักเรียนไทยที่สำคัญมีทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ เอกสารหลักฐานในการยืนยันตัวตน ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากชาติพันธุ์และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากนักเรียนข้ามชาติมีอายุน้อยกว่านักเรียนไทยในชั้นเดียวกัน

2.1 เอกสารหลักฐานในการยืนยันตัวตน

ผลกระทบในด้านสังคมในมุมมองของครูนั้นเป็นไปในทางลบ โดยเฉพาะการที่นักเรียนข้ามชาติไม่มีเอกสารยืนยันตัวตนหรือหลักฐานในการสมัครเรียนไม่ครบถ้วน ทำให้เกิดปัญหาในการบันทึกและส่งต่อข้อมูลเมื่อจบการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่ามีผลกระทบอยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูมองว่า การที่นักเรียนข้ามชาติเข้าเรียนและไม่มีหลักฐานในการยืนยันตัวตนส่งผลให้ครูมีความยากลำบากในการจัดทำเอกสารต่าง ๆ ตั้งแต่การเข้าเรียน การลงข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (สำนักงานคณะ

กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2563) การจัดทำเอกสารเมื่อจบการศึกษา เมื่อนักเรียนข้ามชาติเหล่านี้ไม่มีเอกสารยืนยันตัว ครูต้องพาไปติดต่อที่เทศบาลหรืออำเภอ เพื่อให้ได้เลขประจำตัวประชาชน ในบางกรณีเมื่อทำเรื่องขอเลขประจำตัวประชาชนไปแล้วกลับพบว่า เป็นเด็กที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ในบางรายอาจพบว่าเมื่อมาเข้าเรียนจะมีการว่าจ้างชายไทยให้รับเป็นพ่อหรือได้ใช้ชื่อของบุคคลอื่นในการอาศัยอยู่ในประเทศไทย (เปมิกา สนิทพจน์. 2560) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนพงศ์ ตุมพสุรธรรม (2553) ที่วิเคราะห์มุมมองของครูในการจัดการเรียนการสอนเด็กข้ามชาติในโรงเรียน มีปัญหาในการเข้ามาเรียนในโรงเรียนของไทยมากที่สุด คือเอกสารทะเบียนราษฎร บัตรประจำตัว สำเนาทะเบียนบ้าน เนื่องจากเด็กเหล่านี้เข้ามาด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย หรือเมื่อเกิดแล้วไม่ได้รับการยืนยันสัญชาติและไม่มียุทธศาสตร์แสดงความเป็นพลเมืองของรัฐใดจึงทำให้กลายเป็นคนไร้สัญชาติ หรือบางคนเกิดในระหว่างย้ายถิ่น จึงทำให้เด็กเหล่านี้ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถยืนยันตัวตนได้ และไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นบุคคลสัญชาติใดทำให้ส่งผลโดยตรงต่อโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการจัดทำเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเหล่านี้สามารถจบการศึกษาได้

2.2 ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

สำหรับประเด็นปัญหาความไม่เข้าใจกันหรือขัดแย้งกันระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติเนื่องจากมีชาติพันธุ์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ประเด็นนี้เป็นเรื่องเดียวที่ครูมองว่าไม่มีผลกระทบ เพราะการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบหลอมรวมคือ สอนนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติในห้องเรียนเดียวกัน หลักสูตร กิจกรรมหรือการจัดการเรียนการสอนที่ใช้แบบเดียวกันกับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม แนวทางที่ใช้ในการจัดการศึกษา เนื้อหาความรู้ซึ่งกำหนดมาจากส่วนกลางโดยครูเชื่อว่า การศึกษาจะช่วยให้เด็กต่างชาติพันธุ์ สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับคนไทยได้เป็นอย่างดี (บุญญิตติ ยงยวน, บัณฑิตา ธนเศรษฐกร และวสุนันท์ ชุ่มเชื้อ. 2553) และความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่มีการถูกแบ่งแยกมาตั้งแต่ต้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนทั่วไป เมื่อเกิดความขัดแย้งกันก็เป็นความขัดแย้งในบริบททั่วไปไม่ใช่ความขัดแย้งในด้านชาติพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์ (2561) ในเรื่องของแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันระหว่างเด็กนักเรียนในพื้นที่กับเด็กชาติพันธุ์หรือเด็กไร้สัญชาติ โดยพบว่าความสัมพันธ์ของเด็กทั้งสองกลุ่มมีความสนิทสนมกันดีโดยที่เด็กนักเรียนเหล่านี้ไม่รู้ถึงเรื่องการมีสัญชาติหรือไม่สัญชาติ และเมื่อมีการทำกิจกรรมร่วมกันเด็กทั้งสองกลุ่มได้ให้ความร่วมมือและไม่มีการแบ่งแยกในเรื่องของชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อมองในมุมมองของผู้ปกครองของนักเรียนไทยจะพบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงเรียนบางส่วนหลีกเลี่ยงที่จะรับนักเรียนข้ามชาติคือ เรื่องของทัศนคติแบ่งแยกของพ่อแม่ผู้ปกครองไทยที่แสดงการคัดค้านไม่ให้โรงเรียนรับเด็กข้ามชาติเข้าเรียน บางโรงเรียนที่มีนักเรียนไทยลดลง เนื่องจากผู้ปกครองได้ย้ายบุตรหลานไปโรงเรียนอื่น จากผลการสำรวจขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2560 พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เชื่อว่า เด็กข้ามชาติควรเข้าเรียนที่ศูนย์การเรียนรู้มากกว่าโรงเรียนรัฐบาลปกติ มีเพียงร้อยละ 33 ที่เห็นว่าเด็กข้ามชาติมีสิทธิเหมือนกับเด็กไทย (UNICEF. 2019)

2.3 พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากเด็กข้ามชาติที่โตเกินวัย

ผลกระทบในด้านสังคมในมุมมองของผู้ปกครอง คือ ปัญหาในด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งการที่โรงเรียนให้นักเรียนข้ามชาติที่มีอายุมากเข้ามาเรียนในชั้นเดียวกับบุตรหลานที่มีอายุน้อยกว่าทำให้เกิดพฤติกรรมแบบอย่างที่ไม่โตเกินวัยหรือการเล่นกันที่รุนแรงกว่าเด็กในวัยเดียวกัน จากผลการวิจัยพบว่าผลกระทบด้านลบอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้ปกครองมองว่า เด็กข้ามชาติที่โตเกินวัยเมื่อมาเรียนร่วมกับบุตรหลานของตนอาจทำให้บุตรหลานเกิดพฤติกรรมเลียนแบบและ

มีพฤติกรรมที่โตเกินวัย ในกรณีนี้จะเริ่มเป็นปัญหาเมื่อเด็กข้ามชาติเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นในขณะที่เพื่อนร่วมชั้นยังเป็นเด็กอยู่ (จิตติมดี อาพัทธนันท์. 2556) เนื่องจากเด็กข้ามชาติเหล่านี้มีอายุที่มากกว่าจึงสามารถเข้มหรือรังแกเด็กที่อายุน้อยกว่าได้ โดยเฉพาะนักเรียนข้ามชาติมีอายุที่มากกว่าจึงสามารถเป็นตัวอย่างแก๊งค์ที่อายุน้อยกว่าได้ อีกทั้งโรงเรียนไม่สามารถปฏิเสธการรับนักเรียนกลุ่มนี้เข้าศึกษาได้ ซึ่งจิตติมดี อาพัทธนันท์ (2556) พบว่า โรงเรียนของรัฐส่วนใหญ่จัดให้นักเรียนข้ามชาติที่อายุต่ำกว่า 6 ปีเข้าเรียนในชั้นอนุบาล และจัดให้นักเรียนข้ามชาติที่อายุเกิน 6 ปีและไม่เคยเข้าเรียนในโรงเรียนไทยเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่ว่าจะมียายุเท่าใด เช่น ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่ามีเด็กข้ามชาติอายุ 8-12 ปี เรียนร่วมกับนักเรียนไทยที่มีอายุเพียง 6-7 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนพงษ์ ตุมสุวรรณ (2553) ที่วิเคราะห์มุมมองของครูในการจัดการเรียนการสอนเด็กข้ามชาติในโรงเรียน พบว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนเด็กข้ามชาติในโรงเรียน หลายคนเข้ามาในระบบการศึกษาไทยในช่วงอายุ 14-15 ปี และเข้าเรียนโดยอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาความแตกต่างระหว่างวัยของผู้เรียน โดยอุปสรรคที่พบในการเรียนของเด็กข้ามชาติในชั้นเรียน คือ การสื่อสาร เพราะช่วงแรกในการปรับตัวจำเป็นต้องใช้ภาษาในการสื่อสาร หากสื่อสารไม่ได้อาจส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นตามมา เช่น ปัญหาในการปรับตัว ปัญหาด้านพฤติกรรม เป็นต้น

บทสรุป

จากการศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนข้ามชาติในโรงเรียนของไทย ทำให้เห็นภาพรวมของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการมีนักเรียนข้ามชาติเข้ามาศึกษา ในด้านเศรษฐกิจพบว่าเกี่ยวข้องกับงบประมาณของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นเงินอุดหนุนรายหัว เงินยากจน รวมไปถึงเงินสนับสนุนจากส่วนต่าง ๆ โดยสถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรเอกชน เพื่อขอสนับสนุนในด้านงบประมาณ ในบางโรงเรียนพบว่ามิชอบจำกัดในหลายด้าน เช่น โรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีศักยภาพในการแข่งขันกับโรงเรียนที่ใหญ่กว่าเพื่อไม่ให้โรงเรียนถูกปิดจึงต้องรับนักเรียนข้ามชาติเข้าเรียน โดยบางโรงเรียนได้มีการจัดสรรทุนที่ได้รับอย่างไม่เท่าเทียม สำนักงานเขตพื้นที่จึงต้องรับรู้ถึงบริบทที่เกิดขึ้นและให้ความดูแลช่วยเหลือแก่โรงเรียนเหล่านี้ ส่วนผลกระทบด้านสังคมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องในเรื่องของการศึกษา เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มุ่งไปที่โรงเรียน ครู และผู้ปกครอง โดยครอบคลุมในเรื่อง การจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงเอกสารหลักฐานในการยืนยันตัวตน ความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ พฤติกรรมของนักเรียนข้ามชาติ ความเหลื่อมล้ำระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติ การศึกษาที่ผ่านมาทำให้เห็นถึงมุมมองของครูที่มีต่อนักเรียนข้ามชาติในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นพื้นฐานทางภาษาไทย การเรียนร่วมกันระหว่างนักเรียนข้ามชาติและนักเรียนไทยที่อายุไม่เท่ากันทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากนักเรียนข้ามชาติที่โตเกินวัย ซึ่งผลกระทบดังกล่าวทำให้ครูต้องมีการปรับตัวในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมของตัวครู ในด้านการสอน ครูต้องจัดทำแผนการสอนให้นำมาปรับใช้โดยคำนึงถึงการเรียนรู้ร่วมกัน ในส่วนของความแตกต่างระหว่างวัยของนักเรียนข้ามชาติและนักเรียนไทย ครูควรหาแนวทางโดยยึดหลักการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความเข้าใจโดยส่งเสริมการเคารพความหลากหลายและการไม่แบ่งแยก จากพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกันให้มีความเข้าใจและอยู่ร่วมกัน ซึ่งครูควรเปิดใจยอมรับโดยการทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นตัวครู นักเรียนไทย นักเรียนข้ามชาติ รวมไปถึงผู้ปกครอง และชุมชน เพราะในอนาคตจะมีเด็กข้ามชาติที่เข้าสู่ระบบการศึกษาของไทยในจำนวนที่เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2546). **สถานะความรู้เรื่องแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยและทิศทางการวิจัยที่พึงพิจารณา**. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากร และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิตติมา พัทธนาพันธ์. (2556). การศึกษาของนักเรียนต่างด้าวในโรงเรียนรัฐไทย. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร**, 33(1): 111-130.
- ทรงชัย ทองปาน. (2558). **หัวข้อและประเด็นปัญหาการวิจัยทางภูมิศาสตร์: แนวทางการพัฒนาข้อเสนอการวิจัย**. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นัยนัพร สิปปภาส. (2551). **ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการศึกษา: ศึกษากรณีบุตรแรงงานต่างด้าวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร**. ปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บัญญัติ ยงยวน, ปณิดา ธนเศรษฐกร และวสุนันท์ ชุ่มเชื้อ. (2553). **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- เปมิกา สนิทพจน์. (2560). **ความมั่นคงด้านแรงงานของไทยกับอนาคตด้านการศึกษาของผู้ติดตามแรงงานข้ามชาติ**. **วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ**. 3(2): 1-10.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พุทธศักราช 2550. (2550). **ราชกิจจานุเบกษา**. หน้า 1-15.
- รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ. (2553). **การวิเคราะห์มุมมองของครูในการจัดการเรียนการสอนเด็กต่างด้าวในโรงเรียน : การวิจัยเชิงผสม**. ปริญญานิพนธ์ ค.ม. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา จักกะพาก. (2558). **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย**. ปริญญานิพนธ์ ปร.ด. (พัฒนศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่งภพ คงฤทธิ์ระจัน. (2554). **การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขเด็กไร้สถานะในจังหวัดสมุทรสาคร**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์. (2561). สิทธิการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโป่งน้อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์**. 9(2): 123-156.
- วิภาดา โนตา. (2552). **สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร: กรณีศึกษาชุมชนวัดตึก**. ปริญญานิพนธ์ คพ.ม. (เคหการ). กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริภา ใจมุข. (2554). **การปรับตัวด้านการเรียนและสังคมของนักเรียนต่างด้าวชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยไผ่ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย. (2557). **การศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย เอกสารเชิงนโยบาย**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้า.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2562). **สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงาน คงเหลือทั่วราชอาณาจักร ประจำเดือน ธันวาคม 2562**. กรุงเทพฯ: กรมการจัดหางาน.

- สำนักบริหารและพัฒนาเทคโนโลยีการทะเบียน. (2562). **จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ธันวาคม 2562**. ปทุมธานี: กรมการปกครอง.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2548). **การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548**. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- สำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2562). **คู่มือการดำเนินงานการรับเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข (นักเรียนทุนเสมอภาค)**. กรุงเทพฯ: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (2561). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ประจำปีการศึกษา 2561**. สมุทรสาคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **แนวทางการบริหารจัดการระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (Data Management Center: DMC)**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). **รายงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย และบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสาคร. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2562-2565 จังหวัดสมุทรสาคร**. สมุทรสาคร: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสาคร.
- Anitha, George; Pamela, Meadows; Hilary, Metcalf; and Heather, Rolfe. (2011). **Impact of Migration on the Consumption of Education and Children's Services, Social Care and Social Services**. London: National Institute of Economic and Social Research.
- Heckmann, Friedrich. (2008). **Education and Migration Strategies for Integrating Migrant Children in European Schools and Societies: A Policy-Relevant Synthesis of Research Findings**. Retrieved July 20, 2020, from <http://www.nesse.fr/nesse/activities/reports/activities/reports/education-and-migration-pdf>
- Unicef. (2019). **Education Knows No Border: A Collection of Good Practices and Lessons Learned on Migrant Education in Thailand**. Retrived August 28, 2020, from <https://www.unicef.org/thailand/media/3696/file/Education%20knows%20no%20border%20-%20report.pdf>